→ Hazırlayan: Murat GÜRSOY

Türkiye Fındık İhracatında Sorunları Çözmeli

Türkiye'deki üretimi çok eskilere dayanan fındık, geleneksel ihraç ürünü olma niteliğini devam ettirmekte ve ülke ekonomisine oldukça büyük katkıda bulunmakta. Türkiye, fındık üreten ülkeler arasında saha, üretim ve ihracat bakımından ilk sırada yer almasına karşın, birim sahadan alınan ürün bakımından diğer üretici ülkelerin gerisinde bulunmakta

Fındık kendine özgü iklime ihtiyaç duyan bir bitki ve dünyada en önemli fındık dikim bölgeleri; Türkiye, İtalya ve Amerika olarak bilinmekte. Fındık dikimine ve yetiştirilmesine en uygun koşullara sahip ülkelerin başında Türkiye gelmekte. Türkiye'de de fındık rekoltesinin hemen hemen tamamına yakın bölümü, en uygun toprak ve iklim koşullarına sahip Karadeniz Bölgesinden elde edilmekte. Bugün ülkemizde başta doğu kesimleri olmak üzere tüm Karadeniz yöresinde 300 bine yakın aile yaklaşık 600 bin hektar alanda fındık yetiştiriciliği yapmakta ve yine yaklaşık sekiz milyon kişi doğrudan veya dolaylı olarak geçimini fındık tarımından sağlamakta.

Fındık tarımında biyolojik, fizyolojik ve coğrafi faktörler doğrudan doğruya rekolteye etki etmekte. Bu nedenle gerek ülkemiz ve gerekse dünya fındık üretimi yıldan yıla değişiklikler göstermekte. Dünya fındık üretimi son yıllardaki alan artışları ile hemen her yıl 500-600 bin ton dolaylarında gerçekleşmektedir. Türkiye'nin bu üretimdeki payı; İtalya, İspanya, ABD, Yunanistan ve diğer ülkelerin önünde yüzde 65-75 arasında değişmekte.

Fındık eski çağlardan beri besin değeri yüksek olan insana güç ve kuvvet veren bir ürün olarak bilinir. Dünya fındık ihracatındaki ülkemizin payının yüksek olması, fındık çeşitlerimizin kaliteli olmasına ve dünya fındık üretim alanının büyük çoğunluğunun elimizde olmasına bağlı bulunmakta. Türkiye İhracatçılar Birliği verilerine göre, Türkiye'nin fındık ihracatı 2002-2003 yıllarında miktar olarak 255 bin 918 ton, 2003-2004'de 217 bin 176 ton, 2004-2005 194 bin 499 ton, 2005-2006 236 bin 499 ton, 2006-2007 248 bin 664 ton olarak gerçekleşmiş.

Fındığın birçok üretim ve pazarlama sorunları bulunmakta. Üretim sorununun başında verim düşüklüğü gelmekte. Fındık bahçelerinin yaşlı ve çok sık dikilmiş olması, tozlayıcı noksanlığı, budama, gübreleme ve mücadele gibi teknik uygulama noksanlıkları verim düşüklüğünün en önemli sebepleri arasında sayılmakta. Pazarlama sorunlarının başında ise o yıl üretilen fındığın ihraç edilmemesi ve buna bağlı olarak yıldan yıla stokların oluşması.

Fındık üreticisinin ve ticaretini yapanların sorunlarının çözümü doğrultusunda Ulusal Fındık Konseyi (UFK) oluştu. UFK Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa Poyraz ile konuya yönelik konuştuk:

➤ Mustafa POYRAZ

POYRAZ: "UFK, FINDIKTA ADALETSİZLİĞİ KALDIRACAK"

Ulusal Fındık Konseyi (UFK) Yönetim Kurulu Üyesi aynı zamanda Karadeniz fındık İhracatçıları Birliği Başkanı Mustafa Poyraz, fındık sektöründe en büyük adaletsizliğin farklı üretim bölgelerine aynı fiyatı vermek olduğunu söyledi. Doğu Karadeniz'deki üretim ve işçilik tarzı ile Batı Karadeniz'deki üretim ve işçilik tarzının farklı olmasına rağmen aynı fiyatın verilmesinin sektörde olumsuzlukların temel kaynağı olduğunu dile getiren Poyraz, "Ulusal Fındık Konseyi'nin öncelikli hedefi bu adaletsizliği ortadan kaldırmak olacaktır" dedi.

Fındıkta birinci standart bölge olarak bilinen Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Ordu, Giresun ve Trabzon'da fındık verim miktarının ikinci standart bölge olan Batı Karadeniz Bölgesi'nin gerisinde kaldığını belirten Mustafa Poyraz, iki bölge arasında işçilik ve üretim aşamalarının farklılık arz ettiğini belirtti. Doğu Karadeniz Bölgesi'nin coğrafi şartları sebebiyle üreticinin bin bir zahmetle fındık üretimi yaptığını, hayli pahalı girdilerle harmana kadar indirdiğini ve piyasaya getirmesine kadar olan sürece kadar büyük emekler sarf ettiğine dikkat çekti. Buna rağmen Doğu Karadeniz Bölgesi'nde dönümden yaklaşık 80 kilogram fındık alındığını belirten Poyraz, "Batı Karadeniz'de düz ovalarda fındık rahatlıkla toplanıp piyasaya indiriliyor. Burada dönümden 150-200 kilogram fındık alabiliyorsunuz. Doğu Karadeniz'de ise üretici engebeli coğrafyada fındığın gübresinden çapasına, hasadından kurutmasına kadar büyük emekler sarf ediyor. Ama piyasaya inilince doğu ile batıya aynı fiyat veriliyor. Bu üreticinin emeğine yazık oluyor. Bu adaletsizlik giderilmelidir" diye konuştu.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde coğrafi şartlar gereği fındıktan başka bir üretim şeklinin zorluğuna dikkat çeken Poyraz, şöyle konuştu: "Doğu Karadeniz Bölgesi'nde fındıktan başka geçim kaynağı ve üretim şekli bulunmuyor. Her ne kadar fındığa alternatif diyerek başka ürünlerde deneniyorsa bile bunlar fındığın ve ekonominin yerini alabilecek ölçüde değildir. Dolayısıyla Doğu Karadenizli fındığa muhtaçtır. Başka bir geçim kaynağı da yoktur. Ancak Batı Karadeniz gibi geniş ovalara ve verimli tarım topraklarına sahip bölgede fındık yerine yılda iki kez hasat yapılabilecek diğer tarım ürünleri yetiştirilebilir. Batıdaki topraklar daha iyi alanlarda değerlendirilebilir."

Ulusal Fındık Konseyi olarak bu adaletsizliği gidereceklerini belirten Poyraz, öncelikli hedeflerinin bu olacağını dile getirerek, "Öncelikle Tarım ve Köyişleri Bakanı ile görüşeceğiz. Olmazsa başbakana kadar çıkacağız. Doğu ve Batı Karadeniz'de fındığa farklı fiyat uygulamasını tartışacağız. Üreticiyi ve sektörü bu adaletsizliğin içinden kurtarmalıyız" şeklinde konuştu.

GÜRSOY: "FINDIĞA SİSTEM GELMEZSE HEP BERABER KAYBEDERİZ"

Fındığın kronikleşmiş sorunları olduğunu belirten Ordu Ticaret Borsası Başkanı Nejdet Gürsoy, bu sorunların da çözüme kavuşmamasından dolayı fındık ürününün, hiç kimseyi memnun etmeyecek bir durumda olduğunu ifade etti. Son yıllarda fındık üreticisi başta olmak üzere fındık ürününden geçim sağlayamadıklarını ve ticaretinden kâr edemediklerini vurgulayarak sorunları özetle şöyle dile getirdi:

"Bugün fındık piyasası içerisinde çözüme kavuşturulmamış sorunların birikimi neticesinde fındık piyasasında üreticiden başlayıp fındığın tüketicisine kadar herkes bu gidişattan şikâyetçi olmaya başlamıştır. Bu değerli ürünün geleceği ivedi olarak tedbir alınmazsa sıkıntılı olacaktır. İlk başta defalarca konuşulmasına ve söylenmesine rağmen bir sistemi veya politikasının olmaması fındığın istikrara kavuşmasını her zaman engellemiştir. Düşünün sistemi olmayan bir ürünü ne yaparsanız yapın, tesadüflere göre sezonluk piyasası oluşur ve sezonluk oluşan piyasalar da spekülatif olmaya çok yatkındır. İstikrardan yoksun olduğu için sezonuna göre fırsatçılığa imkân tanır. İşte bunların hepsi fındığın geçmişinde yaşanmıştır ve hâlâ da yaşanmaktadır. Çünkü dediğim gibi kuralı kaidesi ileriye dönük iç ve dış projesi başka bir deyimle sistemi olmayan bir ürünün bu tip olayları yaşaması kaçınılmazdır. Son günlerde yine spekülatif konuşulan sözler var. Örneğin, eski fındığın piyasaya sürülmesi, Avrupa'da resesyon (durgunluk) olması, daldaki fındığın beklentileri gibi spekülatif düşünceler fındığın fiyatının son günlerde düşmesine sebebiyet vermiştir. Hatta 2008 yılının ürününün politikasının ne olacağını hükümet de dâhil şu anda hiç kimse bilmemektedir. Dolayısıyla artık gerçekleri görmek özellikle doğruyu, siyaset yapmadan fındığın dünyadaki gelişmelerini ve piyasasını fındığa geçimini bağlamış olan herkese bence anlatmak lazım. Örneğin bugün TMO fındık piyasasına girdiğinden bugüne kadar bir milyar üç yüz milyon doların üzerinde fındık mübaya ederek fiyatlardaki istikrarı sağlamak için fındık stoklamış. Herkes de yılbaşından sonra fındık fiyatları yükselebilir düşüncesi hâkimken fındık fiyatları sadece ve sadece bugüne kadar kurulmayan bir sistemsizlik veya politikasızlık yüzünden bu duruma gelmiştir. Bu da bize bir tedbir almamız gerektiğini göstermektedir. Açık ve net olarak söylemek gerekirse önümüzde yeni sezona girene kadar altı ay gibi bir süre varken fındığın mağdur ve perişan olmaması için bir strateji şimdiden tespit edilmelidir. Meşhur bir söz vardır "Gündüz kandilini hazırlayamayan gece karanlığa razı demektir." Ben de şimdiden bir gerçeği görüp 2008 mahsulünün politikasının belirlenmesinin fındık piyasasına faydalı olacağı kanaatindeyim."

➤ Nejdet GÜRSOY

➤ Ahmet KOÇ

KOÇ: "ULUSAL FINDIK KONSEYİ 2008'DE BÜYÜK SINAV VERECEK"

Fatsa Ticaret Borsası Başkanı Ahmet Koç, 2008 yılında Ulusal Fındık Konseyi'nin çok önemli bir sınav vereceğini belirtti. Fındık sezonu yaklaştığında Türkiye'nin kanayan yarası haline gelme nedeninin fındığa kesin çözüm bulamamaktan kaynaklandığının altını çizen Koç görüşlerini şöyle dile getirdi:

"2006 yılında rekolte tahmini yapılmış 655 milyon kg. Doğu ve Batı Karadeniz'de gerçekleşen ne oldu? 800 milyon kg. Aradaki farka baktığınız zaman dünya kadar rekolte. 2007 yılında 520 milyon kg. fındık rekoltesi tahmini yapılıyor. Şu ana kadar ihracatı gerçekleşen 428 milyon kg. Şu anda 2006 mahsulü 70 milyon kg. civarında fındığın piyasada olduğunu tahmin ediyorum. Fındık ihraç eden ihracatçılarımızın en büyük sıkıntılarından bir tanesi 2006 yılı mahsulünü 2007 yılı mahsulüne karıştırmasıdır. Amerika'da badem üretim tahmini hükümet tarafından tamamen çiftçilere yaptırılıyor. Bununla da sezonda iki defa tahmin yaptırılıp en hatasız tahmini yapmanın çalışmalarını yapıyorlar. Fındık üreticisi olan üreticilerin artık bu taşın altına elini koymalarının zamanı geldi de geçiyor. Nisan ve temmuz sonu itibariyle bir tahmin raporu vermesi lazım. Neden nisan ve temmuz ayı? Nisan ayında don olayı olabiliyor. Fındığın birinci aşamasını geçireceği ay nisan ayıdır. Her çiftçi kendi bahçesini gezecek ve nisan ayının sonunda eline kağıdını, kalemini alıp rekolte tahminini yapacak."

Toprak Mahsulleri Ofisi'nin (TMO) iki senedir üreticilerden fındık aldığını, ama serbest piyasada beklediği fiyatı veremediğini ifade eden Koç, Avrupalı firmaların, Türkiye'deki ihracatçı firmalarla on iki aylık bağlantı yaptığı için onları kurtaran fiyattan anlaşma sağladıklarını, bu nedenle de fındığımızın para etmediğini belirtti:

"Fındık fiyatlarını serbest bıraksınlar. İklim şartları güzel gittiği zaman fındık rekoltesi yüksek oluyor. Önümüzdeki mart, nisan ayı iyi geçtiği zaman bir tek tehlikeli olarak temmuz ayı kalıyor. Avrupalının bizim fındık bölgelerinin her birinde adamları var. Kimin elinde ne kadar fındık var iyi biliyorlar. Ulusal Fındık Konseyi'nden beklentim hükümete fındık fiyatını serbest bırakmalarını tavsiye etmeleri. Fındığın fiyatını piyasa oluşturacak. Fındıkta ilerisi ve bugün için yapabileceğimiz yüzde altı meyilin altındaki arazilerde fındıklara yapılan ziraattan dolayı verilen desteklerin kesilmesi. Ordu-Samsun il hududu olan Akçay'dan sonra batı bölgesine doğru olan fındıktaki teşvikin kalkması lazım. Doğu Karadeniz ve Batı Karadeniz üreticilerini bir tutamayız. Doğu Karadeniz'de dönüm başına aldığımız fındıkla Batı Karadeniz'de dönüm başına aldığımız fındık arasında fark var. Bizim arz fazlası dediğimiz fındık o bölgedeki yetişendir."